

Europsko izvješće o drogama za 2024.: Glavni podatci

LISABON, 11.06.2024, OBJAVA ZA MEDIJE NO 7/2024

Snažne sintetičke tvari, nove mješavine droga i promjene obrazaca upotrebe predstavljaju sve veću prijetnju u Europi. Ovo su neki od problema koje je danas istaknuo **Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA)** prilikom objave [Europskog izvješća o drogama za 2024.: trendovi i razvoj događaja](#) ⁽¹⁾.

Dostupnost droga i dalje je visoka u Europi, gdje tržište nudi raznolik izbor proizvoda. Osobe koje uzimaju droge sada su izložene većem broju psihoaktivnih tvari, koje su često visokog stupnja potentnosti ili čistoće ili se javljaju u novim oblicima, mješavinama i kombinacijama. S obzirom na to da se proizvodi ponekad prodaju pod nazivom druge psihoaktivne tvari, potrošači možda nisu svjesni onoga što konzumiraju i izloženi su većim zdravstvenim rizicima, uključujući potencijalno smrtonosno trovanje.

U izvješću se ističu zabrinutosti u pogledu snažnih sintetičkih opioida, koji se ponekad prodaju pod nazivom druge psihoaktivne tvari ili se miješaju s lijekovima i drugim drogama; MDMA s primjesama sintetičkih katinona i proizvodi od kanabisa s primjesama sintetičkih kanabinoida. Do završetka 2023. centar **EMCDDA** je nadzirao više od 950 novih psihoaktivnih tvari, od kojih je 26 prvi put prijavljeno u Europi te godine.

Ključna poruka ovogodišnjeg izvješća jest da je „**poliuporaba tvari**”, odnosno upotreba dviju ili više psihoaktivnih tvari u isto vrijeme ili u slijedu, uobičajena u Europi danas. Bez obzira na to uključuje li uporabu benzodiazepina s opioidima ili kokaina s alkoholom, ovaj obrazac uporabe droga može povećati zdravstvene rizike i otežati provedbu intervencija (npr. odgovor na predoziranje). Ti su izazovi dodatno zakomplicirani kada se mješavine droga konzumiraju nesvjesno.

Prema izvješću: „Jedan od izazova povezanih s nadzorom droga u 2024. jest steći bolje razumijevanje o tome koje se droge zapravo konzumiraju i u kojim kombinacijama.” Prioriteti nove **Agencije Europske unije za droge (EUDA)**, koja će započeti s djelovanjem 2. srpnja, uključivat će poboljšanje praćenja obrazaca upotrebe više tvari i razumijevanja onoga što predstavlja učinkovitu prevenciju, liječenje i intervencije za smanjenje štete ⁽²⁾. Agencija će također ojačati svoju analitičku sposobnost putem mreže forenzičkih i toksikoloških laboratorija EU-a.

Povjerenica Europske komisije za unutarnje poslove Ylva Johansson ističe: „Europsko tržište droga brzo je i nestabilno te potiče nasilje i korupciju. A protok nezakonitih droga u Europu posebice dolazi preko naših luka. Zato smo uspostavili Europski savez luka kako bismo ojačali otpornost naših logističkih centara na prijetnje organiziranog kriminala. Potrebno se jednom mrežom boriti protiv druge. U međuvremenu se i dalje pojavljuju nove droge i opasnosti. Zato smo našu agenciju za droge opremili većim resursima i dodijelili joj više ovlasti. Agencija za droge obavlja vrlo važan posao i upozorava nas na širenje i opasnost droga. *Europsko izvješće o drogama* ključan je resurs za tvorce politika. Moramo biti na oprezu; moramo biti spremni.”

Rastući problem opioida u Europi: nitazeni, nova prijetnja

Heroin je i dalje najčešće korišten nezakoniti opioid u Europi i predstavlja znatan dio zdravstvenih problema povezanih s nedopuštenom upotrebom droga. Međutim, tržište opioida u Europi sve je složenije jer obuhvaća niz tvari, uključujući sintetičke opioide. U usporedbi sa **Sjevernom Amerikom**, sintetički opioidi imaju relativno malu ulogu na europskom tržištu droga općenito, ali imaju istaknutu ulogu na tržištu opioida u **baltičkim zemljama**. Postoji i sve veća zabrinutost zbog njihove upotrebe u nekim drugim državama članicama EU-a.

Od 2009. na europskom tržištu droga pojavio se ukupno 81 novi sintetički opioid. Oni su često vrlo snažnog djelovanja i sa sobom nose znatan rizik od trovanja i smrti. U 2023., šest od sedam novih sintetičkih opioida prijavljenih prvi put [Sustavu ranog upozoravanja EU-a](#) bili su **nitazeni**. To je bio najveći broj prijavljenih nitazena u jednoj godini, pri čemu je ukupno njih 16 otkriveno u Europi od 2019.

Nitazeni se ponekad prodaju kao „sintetički heroin” i otkriveni su u krivotvorenim lijekovima na tržištu droga. Nitazeni su 2023. bili povezani s naglim porastom smrtnih slučajeva u **Estoniji** i **Latviji** te s lokaliziranim izbijanjima trovanja u **Francuskoj** i **Irskoj**. Izvan Europske unije, nitazeni su povezani s predoziranjem u **Australiji**, **Sjevernoj Americi** i **Ujedinjenoj Kraljevini**. Trenutačno se nitazeni i slične tvari u nekim zemljama možda neće otkriti rutinskim toksikološkim testovima prilikom obdukcije, pa broj smrtnih slučajeva povezanih s njima može biti podcijenjen. Novi sintetički opioidi pronađeni su u različitim mješavinama koje sadrže nove benzodiazepine ili životinjski sedativ ksilazin. Te kombinacije, poznate pod nazivima „benzo-dope” i „tranq-dope” povezuju se s predoziranjima, uključujući smrtno slučajeve, u **Sjevernoj Americi**.

Gotovo sav heroin koji se konzumira u Europi potječe iz **Afganistana**, gdje su talibani u travnju 2022. objavili zabranu uzgoja opijumskog maka i proizvodnje opijuma. Najnoviji podatci Ureda Ujedinjenih naroda za droge i kriminal za 2023. pokazuju procijenjeni pad od 95 % u uzgoju i nezakonitoj proizvodnji opijuma u zemlji u odnosu na 2022. Trenutačno je teško predvidjeti kako će zabrana utjecati na europsko tržište heroina. Dokazi upućuju na to da u **Afganistanu** i dalje postoje znatne zalihe opijuma, što može objasniti zašto dosad nije bilo snažnih znakova poremećaja u priljevu tokova heroina prema EU-u. Međutim, postoje zabrinutosti da bi budući manjak heroina mogao dovesti do toga da se praznine na tržištu popune snažnim sintetičkim opioidima ili sintetičkim stimulansima. To bi potencijalno moglo imati značajne negativne učinke na javno zdravlje i sigurnost.

U izvješću se naglašava potreba da Europa poboljša svoju pripravnost za sve moguće promjene na tržištu osiguravanjem odgovarajuće prevencije i liječenja, uključujući pristup opioidnim agonistima i uslugama za smanjenje štete, kao i stavljanjem na raspolaganje dostatnih zaliha lijeka naloksona, antidota koji se daje za poništenje predoziranja. Uspostavljen odgovor od više agencija i brzi komunikacijski planovi mogu pomoći i u jačanju pripravnosti na iznenadnu pojavu vrlo snažnih tvari na tržištu nezakonitih droga u EU-u.

Direktor EMCDDA-a Alexis Goosdeel ističe: „U ovogodišnjem *Europskom izvješću o drogama* ističemo sve veće izazove koje predstavlja vrlo složeno tržište droga koje se brzo razvija,

na kojem su poznate nezakonite droge široko dostupne, a snažne nove sintetičke tvari i dalje se pojavljuju. Naglašavamo da raširena poliuporaba dovodi do niza rizika za zdravlje, osobito kada se nesvjesno konzumiraju mješavine droga. Danas razmišljamo i o mogućim budućim problemima u području droga i o potrebi da se bolje pripremimo za suočavanje s njima. Zadovoljstvo mi je stoga najaviti da ćemo, kao nova Agencija Europske unije za droge, imati širi mandat za predviđanje budućih novih prijetnji i trendova, upozorenje u stvarnom vremenu na nove rizike za zdravlje i sigurnost, kao i za pomoć EU-u i državama članicama da odgovore i uče iz iskustva, kako bismo time prilagodili i poboljšali naše strategije i intervencije za borbu protiv droga.”

Šesta godina rekordnih zapljena kokaina: utjecaj na javno zdravlje

Šestu godinu zaredom države članice EU-a zaplijenile su rekordne količine kokaina, koje su 2022. iznosile 323 tone (303 tone u 2021.). Europske zapljene sada premašuju zapljene u **Sjedinjenim Američkim Državama**, koje se povijesno smatra najvećim tržištem kokaina na svijetu. **Belgija** (111 tona), **Španjolska** (58,3 tone) i **Nizozemska** (51,5 tona) čine 68 % ukupne zaplijenjene količine, što pokazuje da trgovci drogom kontinuirano ciljaju logističke lance opskrbe. **Španjolska** je 2023. izvijestila o svojoj dosad najvećoj pojedinačnoj zapljeni kokaina (9,5 tona) skrivenog u pošiljkama banana iz Ekvadora.

Trgovina velikim količinama kokaina u pomorskim kontejnerima preko europskih morskih luka i dalje je važan čimbenik visoke dostupnosti droga u regiji. Najnoviji podatci iz luke **Antwerpen** pokazuju da se 2023. količina zaplijenjenog kokaina u toj luci povećala na 116 tona (sa 110 tona u 2022.). Kako jačaju metode izvršavanja zakonodavstva, organizirane kriminalne skupine ciljaju i na manje luke u zemljama EU-a i onima koje graniče s EU-om, koje mogu biti ranjivije na trgovinu drogom. Imajući to na umu, neke sjeverne europske zemlje, uključujući **Švedsku** i **Norvešku**, prijavile su 2023. rekordne zapljene kokaina u morskim lukama.

U okviru [plana EU-a za borbu protiv trgovine drogom i organiziranog kriminala](#), novi [Europski savez luka](#) (2024.), javno-privatno partnerstvo, usmjeren je na jačanje otpornosti luka i na jačanje borbe protiv trgovine drogom i infiltracije kriminala. Organizirane kriminalne skupine također opskrbljuju europska potrošačka tržišta obrađivanjem nezakonitih proizvoda od kokaina u nekoliko zemalja EU-a, pri čemu je 2022. obustavljen rad 39 laboratorija za proizvodnju kokaina (34 u 2021.).

Postoje naznake da visoka dostupnost kokaina u Europi sve negativnije utječe na javno zdravlje. To je druga najčešća nezakonita droga koju prijavljuju i osobe koje su prvi put započele liječenje ovisnosti o drogama (29 000 u 2022.) i osobe koje su se prijavile na odjelima hitnih službi (spominje se u 28 % slučajeva akutnog trovanja drogama u [Euro-DEN Plus](#) bolnicama nadležnima za praćenje u 2022.). Dostupni podatci upućuju na to da je droga bila prisutna i u otprilike jednoj petini prijavljenih smrtnih slučajeva zbog predoziranja u 2022., koja se često otkriju zajedno s drugim tvarima. Budući da upotreba kokaina može povećati rizik od kardiovaskularnih i drugih zdravstvenih problema, vjerojatno je da njegov ukupni doprinos smrtnosti povezanoj s drogama u Europi nije dovoljno prepoznat.

Kokain je najčešće upotrebljavana nezakonita stimulativna droga u Europi, koju je tijekom prošle godine konzumiralo oko 1,4 % (4 milijuna) odraslih Europljana (u dobi od 15 do 64 godine).

Informacije upućuju na to da je kokain sve dostupniji u Europi, sa širom geografskom i društvenom distribucijom. Najnoviji podatci iz analize otpadnih voda pokazali su da je od 72 grada, za koje postoje podatci za 2022. i 2023., 49 gradova prijavilo povećanje ostataka kokaina. Posebno je zabrinjavajuća činjenica da se čini da upotreba kokaina postaje sve češća u ranjivijim ili marginaliziranim skupinama u nekim zemljama. I injektiranje kokaina i uporaba *crack* kokaina zabilježeni su u sve većem broju zemalja. Stimulansi poput kokaina povezani su s većom učestalošću injektiranja te su u nekoliko gradova Europe u posljednjih deset godina uključeni u lokaliziranu pojavu izbijanja HIV-a među intravenskim konzumentima droga.

Promjene na tržištima kanabisa stvaraju nove izazove za politike prema drogama

Kretanja na tržištu kanabisa stvaraju nove izazove za to kako zemlje reagiraju na najčešće konzumiranu nezakonitu drogu u Europi. Prosječan udio THC-a u smoli kanabisa udvostručio se u posljednjih 10 godina i nastavlja rasti (22,8 % u 2022.), dok je udio biljnog kanabisa općenito stabilan. A proizvodi od kanabisa sada su sve raznolikiji, uključujući ekstrakte visoke potentnosti i jestive proizvode. Osim toga, postoje izvješća da su u nekim proizvodima koji se prodaju na nezakonitom tržištu kao kanabis prisutni jaki sintetički kanabinoidi.

[Sustav ranog upozoravanja EU-a](#) primio je u 2023. izvješća o devet novih kanabinoida, od kojih su četiri polusintetički. Najčešće otkriveni polusintetički kanabinoid je heksahidrokanabinol (HHC), koji je 2022. bio prvi od tih tvari o kojima se izvješćuje u Europi. Iako je poznavanje učinaka ovih tvari na ljude ograničeno, postoje izvješća o trovanjima, uključujući i među djecom koja su konzumirala jestive proizvode koji sadrže HHC. Od ožujka 2024. HHC je uvršten na popis kontroliranih droga u najmanje 18 država članica EU-a.

Procjenjuje se da je otprilike 8 % (22,8 milijuna) odraslih Europljana (15 – 64 godine) konzumiralo kanabis u prethodnoj godini, pri čemu se stopa prevalencije povećala na 15 % (15,1 milijun) među mlađim odraslim osobama (15 – 34 godine). Procjenjuje se da je u 2022. godini oko 92 000 konzumenata započelo specijalizirano liječenje ovisnosti zbog problema povezanih s upotrebom kanabisa, što čini otprilike jednu trećinu (36 %) svih onih koji su pristupili liječenju. Kanabis je i najčešće prijavljena tvar u bolničkoj mreži [Euro-DEN Plus](#) 2022., a bila je uključena u 29 % slučajeva akutnog trovanja drogama (25 % 2021.).

Uporaba kanabisa može prouzročiti ili pogoršati niz fizičkih i mentalnih zdravstvenih problema, uključujući kronične respiratorne simptome, ovisnost i psihotične simptome. S obzirom na složenost tržišta i raznolikost dostupnih proizvoda, teško je procijeniti rizik od štetnih posljedica upotrebe kanabisa. Potrebno je više istražiti posebne izazove s kojima se suočavaju osobe koje konzumiraju kanabis kako bi se utvrdile najučinkovitije mogućnosti liječenja. Psihološke terapije za lakše nošenje s problemima često se nude osobama s problemima povezanima s kanabisom, a sve su dostupnije intervencije putem interneta (e-zdravstvo).

Pet država članica EU-a (**Češka, Njemačka, Luksemburg, Malta i Nizozemska**) i **Švicarska** promijenile su ili planiraju promijeniti svoj pristup rekreacijskoj upotrebi i opskrbi kanabisom. Te promjene, koje uključuju domaći uzgoj, neprofitne uzgojne klubove i privatnu

upotrebu kanabisa, navedene su u izvješću koje naglašava potrebu za ulaganjem u praćenje i evaluaciju kako bi se u potpunosti razumio njihov utjecaj na javno zdravlje i sigurnost (3).

Predsjednik Upravnog odbora EMCDDA-a Franz Pietsch zaključuje: „Ovo je posljednje *Europsko izvješće o drogama* koje je objavio EMCDDA prije nego što sljedeći mjesec postane Agencija Europske unije za droge. Najnovija analiza pokazuje koliko se problem droga promijenio od prvog izvješća prije otprilike 30 godina i zašto je agenciji dodijeljen širi mandat. Pohvaljujem EMCDDA zbog ogromne vrijednosti koju je pružio svojim dionicima tijekom godina. Uvjeren sam da će Agencija u svojem novom obliku pružiti još veću vrijednost onima koji rade u području droga dok se bave uzrocima i posljedicama uporabe droga”.